

tického postavenia humanistiky, zvlášť na pozadí prebiehajúcej zmeny vedeckej paradigmy (vlastné vyrovnávanie sa so scientizmom), a v neposlednom rade aj záujem o ďalší osud vedy i kultúry, človeka vôbec. Pre F. Míku je rozhodujúci – nech to znie akokoľvek pateticky – reálny zástoj vedy v ľudskom svete, jej pragmatický zmysel a dosah v živote človeka. V tom vidím „tajomstvo“ prínosu, resp. zmyslu tejto vedy. A tým aj treba tento príspevok ukončiť, hrozí totiž, že jeho ďalšie rozvíjanie by nevyhnutne vyústilo do apologeticko-laudačného patetizmu (ktorý by inak mohol byť aj ospravedlniteľný, no príslovečná „uzemňujúca triezvosť“ jubilanta by ho zrejme nezniesla).

Zoltán Rédey

Ako dnes robiť literárnu vedu?

Boris Ejchenbaum: „Životnosť vedy nespočíva v nastoľovaní právd, ale v prekonávaní chýb.“

František Míko išiel a ide cestou prekonávania „chýb“ spôsobených klasifikačnou logikou – robí to celkom „jednoducho“, pomocou systémovej metódy čiže dialektickej logiky. Sám tejto výskumnej „stratégii“ hovorí aj heuristika.

Príklad: Preklad (prekladový text) sa zvyčajne stavia proti jeho originálu ako niečo proti niečomu. V teórii prekladu s týmto postojom o. i. korešponduje téza o kreolizácii v procese prekladu, t. j. predstava o preklade ako texte, ktorý je interferenciou prijímajúceho a vysielajúceho jazyka, literatúry a kultúry. Podľa F. Míku by však pri preklade malo v prvom rade ísť práve o elimináciu kreolizácie – „kreolizácia nie je konštitutívny znak vecí, ale nevyhnutné zlo“. Za dekreolizáciu v preklade pritom argumentuje dlhou praxou vyskúšanou dôverou, že čítajúc text prekladu, čítame sám originál (naozaj, čítanie „s nedôverou“ by nebol bohvieaký estetický zážitok!), t. j. potrebou originálu takého, aký je, záujmom čitateľa o originalitu originálu. A riešenie? Preklad F. Míko zahŕňa do množiny existenčných foriem literárneho diela (okrem prekladu do nej patria napr. všetky podoby diela po tzv. autorských, redakčných a edičných zásahoch do jeho textu), čo znamená, že protihráčom existenčných foriem diela je jeho identita, stabilita, celostnosť (celok?), ba aj jeho nedotknuteľnosť (sic!).*

Dnes si možno v literárnej vede vybrať prinajmenšom z dvoch možností: jednou je účel, čiže poznanie, druhou hra, čiže zábava.

František Míko: „Vývin tam, v preklade, i tu, v poznaní (kde hrozí interferencia subjektu a objektu – pozn. M. V.), je potom vlastne ustavičná ‚dekreolizácia‘: preklad i poznanie sa stáva viac a viac prekladom a poznaním.“

Mária Valentová

* Pozri MIKO, F.: *Preklad a totožnosť diela*. Romboid, 20, 1985 (sic!), č. 11, s. 32-37.